

mindre vedkommende, men vanskeligt Gebeet. Jeg frygtede dette saameget mere, som det foreliggende Lovforslag forekom mig at have et vist Slægtskab med et andet Forslag, der under Forhandlingerne i den i forrige Aar nedfattede Landbocommission var fremkommet fra en Minoritet af Commissionens Medlemmer, og som findes optaget i den af Commissionen afgivne Betænkning. Det er mig imidlertid hjært at kunne sige, at denne Frygt forsvandt, da jeg idag hørte den ærede Forslagsstillers første Foredrag. Han har vel, som man kunde vente, sat denne Sag i nogen Forbindelse med Spørgsmaalet om Fæsteforholdets Afsløsning paa de private Godser; men han har tillige, og det med fuld Føie, udhævet det grundforskjellige Synspunkt, hvorfra Sagen maa betragtes med Hensyn til det private og til det Staten tilhørende Bøndergods. Denne Forsjæl er ligeledes stærkt fremhævet af den høitæredede Finantsminister, der blandt Andet udtrykkeligt har udtalt, at Tilfældene her stille sig saa forskjelligt, at, hvad der maatte blive vedtaget i nærværende Sag, ikke kunde tillægges nogen umiddelbar Indflydelse paa Afgjørelsen af Spørgsmaalet om Fæsteforholdets Afsløsning paa de private Godser. Dette beder jeg fastholdt. Jeg siger, at den ærede Forslagsstiller ogsaa selv har antydet det. Han har navnlig meget rigtigt fremhævet den væsentlige Omstændighed, at Staten, for at bruge hans egne Ord, her er Herre over, hvad der skal foretages; thi her er kun Tale om det Staten tilhørende Bøndergods, og, fordi Staten selv er Eier af dette Bøndergods, kan den, uden Krænkelse af Nogens Eiendomsret, med Hensyn til samme træffe Foranstaltninger, som ingenlunde kunde lade sig retfærdiggjøre, hvor der er Spørgsmaal om at tvinge Privatmand til Afhændelse af sin retmæssige Eiendom. Det er overhovedet i de her omhandlede Tilfælde Statsinteresserne, hvorpaa det kommer an, og det ikke blot de fiscallske Interesser; men det er aabenbart, at det for Staten i det Hele kan fra flere Sider have en høj Grad af Interesse, at see Selveiendom udbredt, og Staten kan derfor finde sig opfordret og forpligtet til, for at fremme en saa vigtig Reform, at bringe ikke ubetydelige Offre. Vi have nylig hørt af den ærede Finantsminister, at den ved den Kongelige Resolution af 1ste Juli 1846 paatænkte Reform med Bortarvefæstning af Fæstegaardene paa de Kongelige Domainer var beregnet paa en Mindre Indtægt af over en Million Rbdkr. (B. Christensen: beregnet), ligesom det ogsaa vil erindres, at der i denne Kongelige Resolution udtrykkeligen henvises til før kongelig Naade. Sigt kunde være paa sin Plads, hvor der var Spørgsmaal om Statens eget Bøndergods; men om noget Lignende kunde der ved de private Eiendomme ikke være Tale. Jeg udhæver dette saameget mere, som det foreliggende Forslag indeholder flere Bestemmelser, der, overførte paa de private Godser, vilde komme i haandgribelig Strid med Retfærdigheds Grundsatninger. Jeg henregner dertil blandt Andet det Princip, der ligesom er stillet i Spidsen, at Overdragelsessummen skal beregnes efter den rene Indtægt, som Eieren, her Staten, for Tiden har af Bøndergodset, et Princip, som, anvendt paa de private Godser, umuligt lader sig forsvare. Dertil hører endvidere den Naade, hvorpaa deels Gaarde og Huse, deels Fæste og Leie ere stillede ved Siden af hinanden, ligeledes Bestemmelsen om, at Overdragelsessummen skal være uopstøelig fra Statskassens Side, saalange Fæsteren eller hans Hustru forbliver Eier af Stedet; med flere andre Punkter i Forslaget. Jeg skal her ikke nærmere udtale mig om, hvorvidt disse Bestemmelser i deres Anvendelse paa Statens Bøndergods ubetinget kunne fortjene Bisfald; men vist er det, at det kan retfærdiggjøres, i denne Sag at følge saadanne Principer og vedtage saadanne Detailbestemmelser, som paa ingen Naade tør udstrækkes til Forholdene paa de private Godser. Iøvrigt skal jeg kun bemærke, at jeg ikke er, og aldrig har antydet, at jeg var en Modstander af dette Forslag (No!). Jeg udtaler dette, fordi jeg senere er bleven opmærksom paa hvad der, dengang Ordene faldt, undgik min Opmærksomhed, at den ærede Forslagsstiller ved Sagens indledende Behandling har sagt, at, da denne Sag var for i Landbocommissionen, skulde min Erilling til den noget nær have været en Modstander. Dette berøer imidlertid paa en Feiltagelse; denne Sag har